

Kerstnachtviering
met lessons and carols
in de Dorpskerk van Blaricum
24 december 2022

*De lofzang van de engelen
in deze wereld*

Voorganger: ds. Jurjen Zeilstra

Inleiding

De schilder Giotto di Bondone zag het zo: Waar liefde is en gastvrijheid, daar zitten de engelen op het dak. Terwijl de herders de stal bezoeken, genieten de engelen van bovenaf mee. Kerstfeest is het feest van gastvrijheid. Als wij elkaar welkom heten in het Huis van de Heer, zeggen wij daarmee dat wij beseffen dat we allemaal gasten zijn, mensen op doorreis in het leven. Wij zijn in de schepping te gast en worden uitgenodigd te genieten van het goede dat God geeft. Daar staan wij bij stil op het Kerstfeest. Daarom is dit de mooiste nacht van het jaar. Ook op het dak van onze kerk zitten vanavond engelen te zingen en te kijken.

Schriftlezing Oude Testament: Jesaja 9, 1-6

Lezingen Evangelie: Lucas 1,26 – 2,20

Overdenking

Kerstfeest is het feest van het zingen! Lucas is daarbij de evangelist van de liederen. Hij zet, letterlijk, de toon. Lucas heeft zijn geliefde geboorteverhaal van Christus, eigenlijk de proloog op het evangelie zelf, opgebouwd met mensen die, telkens op een hoogtepunt in het verhaal, uit volle borst gaan zingen. Zo zijn er in de eerste twee hoofdstukken van het Lucasevangelie zeker vier, maar eigenlijk vijf zogenoemde *cantica* herkenbaar.

Telkens is er een figuur die naar voren treedt en die spontaan gaat zingen en een loflied voor God in de mond krijgt gelegd: Elisabeth, Maria, Zacharias en Simeon. Typerend voor deze lofliederen is dat de nood van de wereld wordt benoemd, maar dat gebeurt niet berustend, niet zonder uitzicht op bevrijding, niet zonder een visioen van vrede en recht. Deze liederen zijn kyrie en gloria ineen, een gebed om ontferming en een juichkreet vanwege de bevrijding. De nood van de wereld wordt zodoende de opmaat naar de lof voor God, vanwege de redding die Hij brengt. Dit gebeurt in woorden die ons herinneren aan profetenwoorden en psalmen van het oude Israël. Maar we herkennen ook zinsneden die ons doen denken aan woorden die in het verhaal van de kerk door de apostelen worden gesproken. Zingen is het begin van bevrijding.

Eén zang is er, die springt er, letterlijk en figuurlijk, ver boven uit. Dat is de lofzang van de engelen.¹ Want hoe ingewikkeld het leven in deze wereld ook kan zijn, als de hoogste eer aan God wordt gegeven, komt er ruimte op aarde voor vrede tussen de mensen. Hier gaat het om een *theofanie* die wordt bezongen, dat is een Godsverschijning, een directe verheerlijking van God zelf. Er wordt werkelijk in de wereld iets zichtbaar van Gods vrede. Zulke heldere woorden te zingen, dat is voor een mens met beide voeten op aarde al snel te hoog gegrepen. Wij weten dat de oorlog in Oekraïne niet stopt wanneer mensen gaan zingen. Juist daarom zijn het de engelen, Gods eigen hemelse boodschappers, die het doen. Zij reiken ons de juiste woorden aan.

Eer aan God in de hoogste hemel
en vrede op aarde voor de mensen
die Hij liefheeft.²

---

¹ Brown, R.E., *The Birth of The Messiah. A Commentary on the Infancy Narratives in the Gospels of Matthew and Luke*, New York/London 1993, 425-427.

² Lucas 2,14.

Dat is duidelijke taal. Wie God gaat eren, die gaat kritische vragen stellen bij het handelen van mensen. Als de engel ze aanspreekt, worden de herders omgeven door het stralende licht van de Heer. Als engelen voorgaan in het lied, dan wordt als vanzelf aan mensen de mond geopend. Als wij dan mee gaan zingen 'Ere zij God' dan stemmen wij in met deze engelenzang en zingen wij woorden op een toon die door de hemel wordt aangereikt. Wij horen de echo van het oeroud heilig lied van de profeten:

Heilig, heilig, heilig,
is de Heer van de hemelse machten.
Heel de aarde is vervuld van zijn majesteit.³

Lucas denkt aan het visioen waarmee ooit de profeet Jesaja werd geroepen. Maar hij denkt ook aan Psalm 8:

Uw luister aan de hemel wordt bejubeld –
door de mond van kinderen en zuigelingen.
Tegen uw vijanden
hebt U een macht gebouwd
om hun wraak en verzet te breken.⁴

Nooit zal de macht van de hemelse God samenvallen met menselijk geweld. Gewelddadige macht is immers dwang, en dat is helemaal geen echte macht. Dat lijkt maar zo. Dwang is immers ten diepste onmacht. Immers, het is iemand die dwingt niet gelukt een ander voor zich te winnen met een redelijk gesprek en dan neemt hij de wapens op. Maar Gods macht is liefdemacht, in alle kwetsbaarheid. Daarom ziet Lucas deze God verschijnen in een kwetsbaar mensenkind. In handen van arme mensen wordt zo de betekenis zichtbaar van heil. Gastvrijheid is de context waarin dit geheim ook voor ons herkenbaar wordt en vandaag beleefd zal kunnen worden. Het is, in die zin, niet eens moeilijk. Iedereen kan gastvrij zijn, als je de kansen maar ziet waar ze liggen. Niemand is te klein. Niemand is te groot.

De diepe vreugde die hierbij hoort, gaat niet voorbij aan het verdriet. Dit is niet de oppervlakkige blijdschap die vlucht in genot en doet alsof er geen pijn of ellende op de wereld zou bestaan. Het is niet de hunkering ellende even te willen vergeten, waar het hier om gaat. De vreugde waar de engelen van zingen betreft het binnenkomen in de wereld van het visioen van het Koninkrijk van God. Dat rijk van vrede en recht breekt aan, overal en telkens weer, waar mensen er voor open staan en zich laten verbinden tot daden van liefde.

Dit is het heilig voorspel van alles wat nog gaat komen. Maria ontvangt het Godskind, zoals wij samen als lichaam van Christus hem als vredestitcher verlangen te ontvangen niet eens, maar telkens weer, eindeloos opnieuw. Wie hem ontvangt wordt zich bewust van een ontmoeting, een opdracht, een openbaring. In een steeds weer nieuwe context worden oude woorden waar, zijn ze waar geworden, zullen zij waar zijn. Als de volwassen Jezus Jeruzalem binnenrijdt op een ezelsveulen, hoort Lucas de mensen roepen:

Gezegend hij die komt als koning,

---

³ Jesaja 6,3.

⁴ Psalm 8, 2d-3.

in de naam van de Heer!
Vrede in de hemel en eer aan de Allerhoogste.⁵

Amen.

Zegen

Wanneer u van hier gaat, naar uw huis of waar dan ook heen, door de donkere nacht, besef gezegende mensen te zijn. De lofzang van de engelen heeft ook in onze oren geklonken. Zoals eens de herders, mogen we de wereld ingaan, met een lied van vreugde in ons hart, vanwege de grote daden van God en de uitnodiging aan allen om mee te doen als God Koninkrijk van vrede en recht in de wereld wordt gebouwd.

De Here zegene u en behoede u;
de Here doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig;
de Here verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

Afbeelding: Natale (fresco) 1303, Giotto di Bondone, Capella Scrovegni, Padua Italië

---

⁵ Lucas 19,38.